

TARIMDA KULLANILAN KİMYEVİ GÜBRELERE DAİR YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Hukuki Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1 - Bu Yönetmeliğin amacı, tarımda kullanılan kimyevi gübre tiplerinin ve bileşimlerinin belirlenmesi, isimlendirilmesi, işaretlenmesi, paketlenmesi ve denetlenmesi ile ilgili usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2 - Bu Yönetmelik, kimyevi gübre olarak piyasaya arz edilen ve etiket veya ambalajında "EC Fertilizer" ibaresi taşıyan gübrelere uygulanır.

Hukuki dayanak

Madde 3 - Bu Yönetmelik, 441 sayılı Tarım ve Köyişleri Bakanlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname ile 29/06/2001 tarihli ve 4703 sayılı Ürünler İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanunun hükümlerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4 - Bu Yönetmelikte yer alan terimler;

- Yetkili kuruluş: Ürünler ile ilgili mevzuat hazırlamaya ve yürütmeye yasal olarak yetkili bulunan ve 4703 sayılı Ürünler İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun hükümlerini kendi görev alanına giren ürünler itibarıyla uygulayacak olan Bakanlık,
- Komisyon : AT Komisyonunu,
- Müsteşarlık: Dış Ticaret Müsteşarlığı,
- Gübre: Ana işlevi bitkilere besin maddesi sağlamak olan maddeleri,
- Birincil bitki besin maddesi: Azot, fosfor ve potasyum elementlerini,
- İkincil bitki besin maddesi: Kalsiyum, magnezyum, sodyum ve kükürt elementlerini,
- Mikro bitki besin maddesi: Birincil ve ikincil bitki besin maddeleri ile mukayese edildiğinde çok daha az oranda kullanılan, bitkinin büyümesi için gerekli olan bor, kobalt, bakır, demir, mangan, molibden ve çinko gibi iz elementleri,
- Kimyevi gübre: Beyan edilen bitki besin maddelerinin ekstraksiyon, fiziksel ve/veya kimyasal endüstriyel proseslerle elde edildiği, elde edilen bu bitki besin maddelerini içeriğinde mineral formunda bulunduran gübreleri; kalsiyum siyanamid, üre ve onun yoğunlaştırılmış ve ilintili ürünlerini, şelatlı veya kompleks halde mikro besin maddesi içeren ve kimyevi gübre olarak sınıflandırılan ürünleri,
  - Şelatlı mikro bitki besin maddesi: EK I bölüm E.3.1.de listelenen organik moleküllerden bir tarafından tutulan mikro bitki besin maddesini,
  - Kompleksli mikro bitki besin maddesi: EK I bölüm E.3.2.de listelenen organik moleküllerden biri tarafından tutulan mikro bitki besin maddesini,
  - Gübre tipi: EK I'de verildiği üzere yaygın bir tip ismine sahip gübreleri,
  - Tekli gübre: Birincil bitki besin maddelerinden sadece birini beyan edilebilir miktarda içeren azotlu, fosfatlı veya potaslı gübreyi,
  - Kompoze gübre: Azot, fosfor veya potasyum gibi birincil bitki besin maddelerinden en az ikisini beyan edilebilir miktarda ihtiva eden ve bu maddelerin her ikisinin harmanlanması veya birleştirilmesiyle kimyasal olarak elde edilen gübreyi,
  - Kompleks gübre: Azot, fosfor veya potasyum gibi birincil bitki besin maddelerinden en az ikisini beyan edilebilir miktarda ihtiva eden ve kimyasal reaksiyon, çözelti veya katı hallerinin granülasyonu ile elde edilen kompoze gübreyi, (Katı haldeki her bir granül, beyan edilen bütün bitki besin maddelerini içerir)
    - Harmanlanmış gübre: Kimyasal reaksiyon olmadan çeşitli gübrelerin kuru olarak karıştırılmasıyla elde edilen gübreyi,
    - Yaprak gübresi: Bitkinin yapraklarına uygulanmasına ve uygulanan bitki besin maddelerinin yapraklar tarafından alınmasına uygun olan gübreyi,
    - Sıvı gübre: Süspansiyon veya çözelti halindeki gübreyi,
    - Gübre çözeltisi: Bitki besin maddelerini suda çözünür formda bulunduran ve katı partikül içermeyen sıvı gübreyi,
    - Gübre süspansiyonu: Katı partiküllerin sıvı faz içinde asılı halde bulunduğu iki fazlı gübreyi,
    - Beyan etme: Bitki besin maddesi içeriğinin, form ve çözünürlüklerini de içerecek şekilde öngörülen belirli toleranslar çerçevesinde garanti edilerek açıklanmasını,
    - Beyan edilen içerik: Gübrenin bünyesinde bulunan bitki besin maddelerinin elementel veya oksit formlarının bu Yönetmelikte verilen kurallara göre gübrenin ambalajı, etiketi veya gübreye eşlik eden dokümanın üzerindeki gösterimini,
    - Tolerans: Bir bitki besin maddesinin hesaplanan miktarının garanti edilen içeriğinden müsaade edilebilir derecedeki sapmasını,
    - Avrupa standardı: Topluluk tarafından resmi olarak tanınan ve referansları Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi'nde yayınlanan CEN (Avrupa Standardizasyon Komitesi) standartlarını,
    - Ambalaj: Gübreleri muhafaza etmek, korumak, elleçlemek ve dağıtmak için kullanılan bir kg'dan fazla olmayan kapalı muhafazayı,
    - Dökme gübre: Bu Yönetmelik kurallarına göre paketlenmemiş gübreyi,
    - Piyasaya arz: Bir malın bedelli veya bedelsiz olarak piyasaya arzını veya arz edilme amaçlı depolanması ile ithal gübrelerin gümrük sınırlarından girmesini,
    - Üretici: Kimyevi gübre üreten, imal eden, ıslah eden veya ürüne adını, ticari markasını veya ayırt edici işaretini koymak suretiyle kendini üretici olarak tanıtan gerçek veya tüzel kişiyi, üreticinin ülke dışında olması halinde, üretici tarafından yetkilendirilen temsilci ve/veya ithalatçı ve ürünün tedarik zincirinde yer alan, faaliyetleri ürünün güvenliğine ilişkin özelliklerini etkileyen gerçek veya tüzel kişiyi,
    - Bitki besin maddesi (BBM): Bitkilerin beslenmesi için gerekli olan azot, fosfor, potasyum gibi birincil elementleri; kalsiyum, magnezyum, kükürt, sodyum gibi ikincil elementleri; demir, çinko, bakır, mangan, bor, molibden ve kobalt gibi mikro elementleri,
    - İçerik: Gübrenin bünyesinde bulunan bitki besin maddesinin ağırlıkça yüzde oranları ve bulunuş şekillerini,
    - "EC Fertilizer" : Bu Yönetmelik ve eklerine uygun olarak üretilen gübreyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Piyasaya Arz

EC Fertilizer

Madde 5 - EK I'de listelenen gübre tipleri arasında yer alan ve bu Yönetmelikte öngörülen şartlara uygun olan bir gübre, "EC Fertilizer" ibaresi taşıyabilir. Bu Yönetmeliğe uymayan gübreler "EC Fertilizer" ibaresi taşıyamaz.

İkamet etme

Madde 6 - Üretici, "EC Fertilizer" kriterlerine uygun olarak ürettiği ürünün, bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğundan sorumlu olup, Avrupa Topluluğu üyesi ülkelerde ve Avrupa Topluluğunun ilgili mevzuatını kendi ülke mevzuatı haline getirmiş aday ülkelerde veya Türkiye'de ikamet etmek zorundadır.

Serbest dolaşım

Madde 7 - Bu Yönetmeliğin 17 nci maddesi ve diğer mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Avrupa Topluluğu içinde veya Avrupa Topluluğunun ilgili mevzuatını kendi ülke mevzuatı olarak kabul etmiş ülkeler ile Ülkemiz bu Yönetmelikte verilen şartları karşılayan ve “EC Fertilizer” ibaresi taşıyan bir gübreyi içerik, tanımlama, işaretleme, ambalajlama veya bu Yönetmelikte yer alan diğer hükümler nedeni ile piyasaya arzını engelleyemez, yasaklayamaz ve toplatamaz.

Bu Yönetmelik uyarınca “EC Fertilizer” ibareli gübreler; Avrupa Topluluğu içinde, Avrupa Topluluğunun ilgili mevzuatını kendi ülke mevzuatı olarak kabul etmiş aday ülkeler içinde ve Ülkemizde serbest dolaşım hakkına sahiptir.

Zorunlu beyanlar

Madde 8 - 11 inci madde de belirtilenleri karşılamak amacıyla piyasaya arz edilen gübrelerdeki azot, fosfor ve potasyum içerikleri aşağıdaki şekilde gösterilecektir.

a) Azot sadece element yapısında (N)

b) Fosfor ve Potasyum sadece elementel formda ise (P,K)

c) Fosfor ve Potasyum sadece oksit yapısında ise (P₂O₅, K₂O) veya

d) Her iki gösterim aynı anda yapılabilir. Fosfor ve potasyum hem element yapısında, hem de oksit yapısında aynı anda gösterilebilir.

Fosfor ve potasyum içeriklerinin element yapısında gösterimi tercih edildiğinde, eklerdeki oksit formlara yapılan tüm referanslar element yapısında gibi yorumlanır ve sayısal değerler aşağıdaki faktörler kullanılarak çevrilir:

a) Fosfor (P) = Fosfor pentaoksit (P₂O₅) x 0.436;

b) Potasyum (K) = Potasyum oksit (K₂O) x 0.830.

Piyasaya arz edilen ikincil bitki besin maddeli gübreler ile 19 uncu madde de belirtilen şartları karşılaması halinde birincil bitki besin maddeli gübrelerdeki, kalsiyum, magnezyum, sodyum ve kükürt içeriklerinin beyanı aşağıdaki şekilde yapılır:

a) Oksit formda (CaO, MgO, Na₂O, SO₃)

b) Elementel formda (Ca, Mg, Na, S) veya

c) Her iki form aynı anda

Kalsiyum oksit, magnezyum oksit, sodyum oksit ve kükürt trioksit muhtevalarının, elementel kalsiyum, magnezyum, sodyum ve kükürt muhtevalarına dönüştürülmesinde aşağıdaki formül ve sayısal değerler kullanılır.

a) Kalsiyum (Ca) = Kalsiyum oksit (CaO) x 0.715;

b) Magnezyum (Mg) = Magnezyum oksit (MgO) x 0.603;

c) Sodyum (Na) = Sodyum oksit (Na₂O) x 0.742;

d) Kükürt (S) = Kükürt trioksit (SO₃) x 0.400.

Beyan edilen oksit veya element miktarlarında hesaplanan değer en yakın ondalık haneye yuvarlanır.

Yukarıda belirtilen şekillerde işaretlenmiş ve “EC Fertilizer” ibaresi taşıyan gübrelerin piyasaya arzı engellenemez.

Bu Yönetmeliğin EK I A, B, C ve D bölümlerinde sıralanan gübre tiplerinde bir veya birden fazla mikro bitki besin maddeleri olan bor, kobalt, bakır, demir, mangan, molibden ve çinko bitki besin maddelerinin beyanı aşağıdaki şartların sağlanması halinde yapılacaktır.

a) Mikro bitki besin maddeleri, EK I bölüm E.2.2 ve E.2.3 de belirtilen en az miktarlar kadar ilave edilmişse,

b) Bu Yönetmeliğin EK I A, B, C ve D bölümlerinde AT Gübreleri için verilen şartları karşılamaya devam ediyor ise.

Birincil (N,P,K) ve İkincil (Ca, Mg, Na, S) bitki besin maddelerini karşılamak amacıyla kullanılan ham maddelerin yapısında mikro bitki besin maddeleri normal şartlarda bulunuyor ve Bu Yönetmelik EK I E.2.2 ve E.2.3 bölümlerinde belirtilen en az değerleri karşılıyor ise, mikro bitki besin maddelerinin beyanı isteğe bağlı olarak yapılır.

Mikro bitki besin maddelerinin beyanı aşağıdaki şekilde yapılacaktır.

a) EK I, Bölüm E.1 de sıralanan gübreler için, aynı bölümün 6 ncı sütununda yer alan şartlar uyarınca,

b) (a) da belirtilen gübrelerin yapısını meydana getiren mikro bitki besin maddelerinden en az ikisini içeren ve EK I bölüm E.2.1 deki şartları karşılayan mikro bitki besinli gübre karışımları ile EK I bölüm A, B, C ve D de listelenen gübrelerdeki beyanı aşağıdaki şekilde yapılır.

(1) Toplam içerik, kütlece yüzde olarak,

(2) Suda çözünür içerik; toplam içeriğin en az yarısı ise, suda çözünür içerik kütlece yüzde olarak ifade edilecektir.

Bir mikro bitki besin maddesinin tamamı suda çözünür ise, sadece suda çözünür içerik beyan edilecektir.

Bir mikro bitki besin maddesinin bir organik moleküle kimyasal olarak bağlı olduğu durumda, gübrede bulunan mikro bitki besin maddesi içeriğinin beyanında, mikro bitki besin maddesinin suda çözünür içeriğinden hemen sonra kütlece yüzdesi beyan edilir, onu EK I bölüm E.3 de verilen organik molekülün ismi verilerek "ile şelatlı" veya "ile kompleksli" ifadelerinden biri takip eder. Organik molekülün ismi yerine kısaltması kullanılabilir.

Tanımlama

Madde 9 - Üreticiler AT gübrelerinde bu Yönetmeliğin 11 inci maddesinde verilen tanımlama işaretlerini kullanacaklardır.

Tanımlama işaretleri; gübreler ambalajlanmış ise etiket veya ambalaj üzerinde, dökme ise beraberindeki belgelerde yer alır.

İzlenebilirlik

Madde 10 - Bu Yönetmeliğin 28 inci maddesinin üçüncü fıkrasındaki hükümler saklı kalmak kaydıyla, üretici, AT gübrelerinin izlenebilirliğini sağlamak için, gübreler piyasaya arz edilir edilmez menşei kayıtlarını tutar. Üreticinin arzı durdurması halinde bile belgeler 2 yıl süresince denetim amaçlı olarak muhafaza edilir.

İşaretleme

Madde 11 - Diğer hükümler saklı kalmak kaydıyla, 9 uncu maddede belirtilen şekliyle ambalajlar, etiketler ve beraberindeki belgeler üzerinde aşağıdaki işaretleme yer alır:

a) Zorunlu tanımlamalar;

(1) Büyük harfler ile “EC Fertilizer” ibaresi,

(2) Varsa EK I de yer alan gübre tipi ismi,

(3) Harmanlanmış gübrelerde tip isminden sonra “harmanlanmış” ibaresi,

(4) Madde 21, 23 veya 25’te belirtilen seçimli işaretleme.

Bitki besin maddeleri kelimelerle ve uygun kimyasal semboller ile gösterilir, azot (N), fosfor (P) fosfor pentaoksit (P₂O₅), potasyum (K), potasyum oksit (K₂O), kalsiyum (Ca), kalsiyum oksit (CaO), magnezyum (Mg), magnezyum oksit (MgO), sodyum (Na), sodyum oksit (Na₂O), kükürt (S), kükürt trioksit (SO₃), bor (B), bakır (Cu), kobalt (Co), demir (Fe), mangan (Mn), molibden (Mo), çinko (Zn) gibi

Gübre, bir organik moleküle kimyasal olarak tamamen veya kısmen bağlı mikro bitki besin maddesi içeriyor ise, mikro bitki besin maddesinin ismini aşağıdaki niteleyici ibarelerden biri takip eder:

(1) EK I, E.3.1’de belirtildiği gibi organik molekülün ismi veya kısaltılmış hali yazılarak “..... ile şelatlanmış”.

(2) EK I, E.3.2’de belirtildiği gibi organik molekülün isim veya kısaltılmış hali yazılarak “..... ile komplekslenmiştir”.

Gübre içinde birden fazla mikro bitki besin maddesi bulunuyorsa, mikro bitki besin maddesi sıralanışı alfabetik olarak verilen kimyasal sembolere göre B, Co, Cu, Fe, Mn, Mo, Zn yapılacaktır.

EK I bölüm E.1 ve E.2 de listelenen ürünler için özel kullanım talimatları;

(1) Sıvı gübrelerin miktarları kütlece ifade edilir. Sıvı gübrelerin miktarının, hacim olarak veya hacme karşılık gelen kütle olarak ifadesi (hektolitrede kilogram veya litrede gram) isteğe bağlıdır.

(2) Sıvı gübrelerin ağırlıkları net veya brüt olarak verilmelidir. Brüt ağırlık verilmiş ise daranın da hemen yanında belirtilmesi gerekir. İsteğe bağlı olarak verilen hacim brüt olarak verilmiş ise daranın hacminin de verilmesi gerekir.

(3) Üreticinin ismi veya ticari ismi ile adresi belirtilir.

b) İsteğe bağlı tanımlamalar;

(1) EK I de listelenenler,

(2) Depolama ve elleçleme talimatları ile EK I bölüm E.1 ve E.2 de listelenmeyen gübreler için özel kullanım talimatları,

(3) Gübrenin kullanıldığı toprak ve bitki şartları için uygun kullanım dozu ve şartlarının gösterimi,

(4) Üreticinin markası ve ürünün ticari tarifi.

(b) bendinde belirtilen özellikler ile (a) bendinde belirtilen özellikler birbiriyle çelişmemeli ve birbirlerinden belirgin bir şekilde ayrılmalıdır.

Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen bütün işaretlemeler, ambalajlar, etiketler ve beraberindeki belgelerdeki diğer bilgilerden açıkça ayrılmalıdır.

Sıvı gübre üreticileri, gübrelerinde depolama sıcaklığı ile depolama esnasında olası kazaların önlenmesini içeren ilave talimatları bulundurması durumunda ürünlerini piyasaya arz edebilirler.

Bu maddenin uygulaması için detaylı kurallar, 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen usule göre kabul edilir.

Etiketleme

Madde 12 - Ambalajlar, işaretler ve 11 inci madde de anılan detay bilgiler, ambalaj üzerinde belirgin bir biçimde yer alır. Ambalajlar, hangi kapatma sistemi kullanılırsa kullanılsın ambalaja iliştilmelidir. Bu sistemde mühür kullanılmış ise, mühür paketleyicinin isim veya markasını taşır.

Bu maddenin birinci fıkrasında anılan işaretlemelerin silinmez nitelikte, açıkça okunabilir ve kalıcı olması gerekir.

Gübrenin dökme olması durumunda 9 uncu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen tanımlama işaretlemelerini ihtiva eden belgelerin bir kopyası, gübreler ile birlikte bulunmalı ve denetime hazır tutulmalıdır.

Dil

Madde 13 - Piyasaya arz edilen AT gübrelerinin etiketleri, ambalajları veya beraberindeki belgelerinin üzerindeki bilgiler Türkçe olmalıdır. Bu bilgilerin yabancı dile yazılmış olması halinde beraberinde Türkçe tercüme de yer almalıdır.

Ambalajlama

Madde 14 - Ambalajlanmış AT gübrelerinde, ambalaj öyle bir şekilde kapatılmalı ki veya öyle bir aygıt kullanılmalı ki, ambalaj açıldığı zaman bağ, bağ mührü veya ambalajın kendisi onarılamaz şekilde zarar görsün. Bu amaç için valflü torbalar kullanılabilir.

Toleranslar

Madde 15 - AT gübrelerinin piyasa ve şikayet denetimlerinde numune alma, analizi veya üretimi sırasında meydana gelebilecek muhtemel hataların bertarafı amacıyla bu Yönetmeliğin EK-II'sinde verilen toleranslar da hesaba katılır. Denetimler bu Yönetmeliğe uygun olarak tesis edilen numune alma ve analiz metodlarının da yer aldığı Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği hükümlerine göre yapılır.

Üreticiler EK II de verilen toleranslardan sürekli ve sistematik olarak avantaj sağlayamazlar.

EK I de verilen gübre tiplerindeki en az ve en çok bitki besin maddeleri miktarlarına tolerans uygulanamaz.

Gübrelerle ilişkin aşgari şartlar

Madde 16 - Bir gübre tipi ancak, aşağıdaki şartları karşıladığı zaman EK I kapsamına dahil edilir.

a) Bitki besin maddelerini etkin bir şekilde sağlıyorsa,

b) İlgili numune alma ve analiz yöntemleri uygulanabiliyorsa,

c) Normal kullanım şartlarında, insan, hayvan, bitki ve çevre sağlığını olumsuz yönde etkilemiyorsa.

Tedbirler

Madde 17 - Yetkili kuruluşun, bu Yönetmelikte belirtilen şartları karşılamasına rağmen, "EC Fertilizer" ibareli bir gübre için, güvenlik, insan, hayvan, bitki ve çevre sağlığı açısından risk oluşturduğu konusunda haklı gerekçelere dayanan bir inancı varsa, Yetkili Kuruluş bu gübrenin piyasaya arzını geçici olarak yasaklayabilir veya bunu özel şartlara tabi kılabilir. Bu durumda Yetkili Kuruluş komisyonu Müsteşarlık aracılığı ile kararının gerekçelerine ilişkin olarak bilgilendirir.

Bu Yönetmelik hükümleri, haklı kamu güvenliği gerekçeleriyle, AB gübrelerinin piyasaya arzını yasaklayıcı, kısıtlayıcı veya engelleyici önlemler alınmasını engelleyemez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Birincil Bitki Besin Maddeli Gübreler

Kapsam

Madde 18 - Bu bölüm, katı veya sıvı, tekli veya kompoze, ikincil bitki besin maddesi ve/veya mikro bitki besin maddesi içeren, EK I bölüm A, B, C, E.2.2 veya E.2.3 de en az bitki besin maddesi değerleri verilen, birincil bitki besin maddeli gübrelere uygulanır.

Birincil bitki besin maddeli gübrelere ikincil bitki besin maddelerinin beyanı

Madde 19 - Kalsiyum, magnezyum, sodyum ve kükürt içeriği, aşağıda verilen en az miktarlarda bulunuyorsa, EK I bölüm A, B ve C de sıralanan gübre tiplerine ait AT Gübrelerinin, ikincil bitki besin maddesi içeriği olarak beyan edilebilir:

a) % 2 Kalsiyum oksit (CaO) ya da % 1,4 Ca,

b) % 2 Magnezyum oksit (MgO) ya da % 1,2 Mg,

c) % 3 Sodyum oksit (Na₂O) ya da % 2,2 Na,

d) % 5 Kükürt trioksit (SO₃) ya da % 2 S.

Bu durumda, 21 inci maddenin ikinci fıkrasının (2) nolu alt bendinde belirtilen ilave işaretlemeler, tip ismine ilave edilir.

Kalsiyum, magnezyum, sodyum ve kükürt

Madde 20 - EK I, A, B, C Bölmelerinde listelenen gübrelere ilişkin kalsiyum, magnezyum, sodyum ve kükürt içeriklerinin beyanı aşağıdaki şekillerden biri benimsenerek yapılabilir :

a) Gübrenin kütlece yüzdesi olarak ifade edilen, toplam içerik,

b) Suda çözünür içerik, toplam içeriğin en az ¼'ü ise, toplam içerik ve suda çözünür içerik kütlece yüzde olarak,

c) Bir elementin tamamı suda çözünür ise, sadece suda çözünür içerik.

Bu Yönetmeliğin EK I' inde başka bir şekilde ifade edilme gereği belirtilmediği sürece kalsiyum içeriğinin beyanı, kalsiyumun sadece suda tamamen çözünür olması halinde yapılır ve gübrenin kütlece yüzdesi olarak ifade edilir.

Tanımlama

Madde 21 - Bu Yönetmeliğin 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen zorunlu tanımlama işaretlemelerine ilave olarak, bu madde de yer alan işaretlemeler de belirtilir.

Kompoze gübrelerin tip ismini aşağıdaki ifadeler takip edebilir.

(1) Beyan edilen ikincil bitki besin maddelerinin kimyasal sembolleri birincil bitki besin maddelerinden sonra ve parantez içinde yazılacaktır.

(2) Beyan edilen ikincil bitki besin maddelerinin içeriklerini gösteren sayılar, birincil bitki besin maddelerinin içeriklerini gösteren sayılardan sonra ve parantez içinde yazılır.

Tip isminden sonra sadece birincil ve ikincil bitki besin maddelerinin içeriklerini gösteren sayılar yer alabilir.

Mikro bitki besin maddelerinin beyanı, var olan mikro bitki besin maddelerinin kimyasal sembollerini ve isimlerini veya ismini takiben 'mikro besin maddeli' veya 'ile' ibaresiyle.

Birincil bitki besin maddeleri ve ikincil bitki besin maddelerinin beyan edilen içeriği, kütlece yüzde olarak, tam sayılar veya, gerekiyorsa ve uygun analiz metotları varsa, en fazla bir ondalıklı olarak yapılır.

Bir gübre birden fazla bitki besin maddesi içeriyorsa, bitki besin maddelerinin beyanı, birincil bitki besin maddeleri değerleri için N, P₂O₅ ve/veya P, K₂O ve/veya K, ve ikincil bitki besin maddeleri değerleri için CaO ve/veya Ca, MgO ve/veya Mg, Na₂O ve/veya Na, SO₃ ve/veya S sırasıyla yapılmalıdır.

Mikro bitki besin maddelerinin beyan edilen içeriği, her bir mikro bitki besin maddesinin isim ve sembolü de verilerek, çözünürlüklerine göre ve EK I bölüm E.2.2 ve E.2.3 de belirtildiği gibi kütlece yüzde olarak gösterilecektir.

Bitki besin maddesi formları ve çözünürlüklerinin EK I de başka türlü ifade edilmesi gereği belirtilmedikçe kütlece yüzde olarak verilmelidir.

Mikro bitki besin maddeleri içeriklerini gösteren sayılarda EK I bölüm E.2.2 ve E.2.3 de belirtilenler hariç, ondalık hane sayısı birdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İkincil Bitki Besin Maddeli Gübreler

Kapsam

Madde 22 - Bu bölüm, EK I D, E.2.2. ve E.2.3. bölümlerinde belirtilen en az bitki besin maddesi değerlerine uygun olan mikro bitki besin maddelerini ihtiva edenler de dahil katı veya sıvı ikincil bitki besin maddeli gübrelere uygulanır.

Tanımlama

Madde 23 - Bu Yönetmeliğin 11 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen zorunlu işaretlemelere ilaveten bu madde de verilen işaretlemelerde belirtilecektir.

Mikro bitki besin maddelerinin beyanı, var olan mikro bitki besin maddelerinin kimyasal sembollerini ve isimlerini veya ismini takiben 'mikro bitki besin maddeli' veya 'ile' ibaresiyle yapılır.

İkincil bitki besin maddelerinin beyan edilen içeriği, kütlece yüzde olarak, tam sayılar veya gerekiyorsa ve uygun analiz metotları varsa, en fazla bir ondalıklı olarak yapılır.

Birden fazla ikincil bitki besin maddesi olması halinde sıralama şu şekilde olmalıdır :

CaO ve/veya Ca, MgO ve/veya Mg, Na₂O ve/veya Na, SO₃ ve/veya S Mikro bitki besin maddelerinin beyan edilen içeriği, her bir mikro bitki besin maddesinin isim ve sembolü de verilerek, çözünürlüklerine göre ve EK I bölüm E.2.2 ve E.2.3 de belirtildiği gibi kütlece yüzde olarak gösterilecektir.

Bitki besin maddesi formları ve çözünürlükleri EK I de başka türlü ifade edilmesi gereği belirtilmedikçe kütlece yüzde olarak verilmelidir.

Mikro bitki besin maddesi içeriğini gösteren sayılar EK I bölüm E.2.2 ve E.2.3 dışında en fazla bir ondalıklı olacak şekilde verilmelidir.

Bu Yönetmeliğin EK I'inde başka şekilde belirtilmediği sürece kalsiyum içeriğinin beyanı, kalsiyumun sadece suda tamamen çözünür olması halinde yapılır ve gübrenin kütlece yüzdesi olarak ifade edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Mikro Bitki Besin Maddeli Gübreler

Kapsam

Madde 24 - Bu bölüm EK I, E.1 ve E.2.1 bölümlerinde en az bitki besin maddesi içeriği verilen katı veya sıvı mikro bitki besin maddeli gübrelere uygulanır.

Tanımlama

Madde 25 - Bu Yönetmeliğin 11 inci maddesinin birinci fıkrasında (a) bendinde belirtilen zorunlu işaretlemelere ilaveten bu madde de verilen işaretlemelerde belirtilecektir.

Eğer bir gübre birden fazla mikro bitki besin maddesi içeriyorsa, gübre; mikro bitki besin maddelerinin ismini ve kimyasal sembollerini takip eden "mikro bitki besin maddeleri karışımı" ibaresi ile tamamlanan tip ismi ile tanımlanmalıdır.

Tek bir mikro bitki besin maddesi içeren gübrelere EK I, E.1 mikro bitki besin maddesi içeriği kütlece yüzde olarak tam sayı halinde veya gerekiyorsa en çok bir ondalıklı sayı halinde ifade edilmelidir.

Mikro bitki besin maddelerinin formları ve çözünürlükleri EK I, E.2.1. bölümünde bu içeriklerin başka türlü ifade edilmesi gereği belirtilmedikçe kütlece yüzde olarak verilecektir.

Mikro bitki besin maddeleri karışımlarında mikro bitki besin maddeleri içeriğine ilişkin sayı haneleri EK I bölüm E.2.1. de belirtilmiştir.

EK I bölüm E.1 ve E.2.1 de yer alan ürünlerde, ambalaj, etiket ve beraberindeki dokümanlar üzerinde, zorunlu veya isteğe bağlı beyanların altına, aşağıdaki ifadeler konulur:

"Sadece gerekli olan yerlerde kullanınız. Asla uygun doz oranlarını aşmayınız"

Ambalajlama

Madde 26 - Bu bölüm hükümleri kapsamındaki AT gübreleri ambalajlı olarak piyasaya arz edilir.

ALTINCI BÖLÜM

Yüksek Oranda Azot İhtiva Eden Amonyum Nitrat Gübreleri

Kapsam

Madde 27 - Bu bölüm, kütlece % 28'den daha fazla amonyum nitrattan gelen azot içeren ve gübre olarak kullanılmak üzere üretilmiş tekli veya kompoze gübrelere kapsar.

Bu tip gübreler inorganik veya hareketsiz maddeler içerebilirler.

Bu tip gübrelere üretiminde kullanılan maddeler, ürünün ısıya duyarlılığını veya patlamaya eğilimini arttırmamalıdır.

14/08/1987 tarihli ve 87/12028 Karar sayılı Tekel Dışı Brakılan Patlayıcı Maddelerle Av Malzemesi ve Benzerlerinin Üretimi, İthalı, Taşınması, Saklanması, Depolanması, Satışı, Kullanılması, Yok Edilmesi, Denetlenmesi Usul ve Esaslarına İlişkin Tüzükte değişiklik yapan 04/05/1999 tarihli ve 99/12746 Karar sayılı Tüzük dışında kalan yüksek oranda azot ihtiva eden ve yukarıdaki madde de tanımlanan gübrelere bu Yönetmelik hükümleri uygulanır.

Kütlece % 28'den daha fazla amonyum nitrattan gelen azot içeren ve gübre olarak kullanılmak üzere üretilmiş tekli amonyum nitrat gübrelere taşıması gereken özellikler aşağıya çıkarılmıştır.

a) Gözeneklilik oranı (yağ tutma oranı) :

Sıcaklık dereceleri 25-50 °C arasında olan iki termik devreye maruz kalmış olan gübrelere yağ tutma yüzdesi ağırlık itibarı ile % 4'ü geçmemelidir.

b) Yanıcı maddeler :

Karbon olarak tanımlanan yanıcı materyal yüzdesi, bünyelerinde en az % 31,5 oranında amonyum nitrattan gelen azot içeren gübreler için %

0,2'yi ve bünyelerinde en az % 28 ve en fazla % 31,5 oranında amonyum nitratın gelen azot bulunduran gübreler için ise % 0,4'ü geçmemelidir.

c) pH :

100 ml suda çözündürülen 10 gr. gübre çözeltisinin pH'sı en az 4,5 olmalıdır.

d) Tane büyüklüğü analizi:

Gübrelerin % 5'inden fazlası 1 mm'lik, % 3'ünden fazlası da 0,5 mm'lik gözenek aralığına sahip elekten geçmemelidir.

e) Klor :

klor miktarı ağırlık itibarıyla en fazla % 0,02 olmalıdır.

f) Ağır metaller :

Kasten asla ağır metal ilavesi yapılmamış olmalıdır ve üretim prosedürü sırasında rast gele olarak eser miktarda bulunsun bile, miktarları Komitenin belirlediği sınırlamaları geçmemelidir.

g) Bakır miktarı 10mg/kg dan daha yüksek olmamalıdır.

h) Patlamaya dayanım: kütüce % 28'den daha fazla amonyum nitratın gelen azot içeren ve gübre olarak kullanılmak üzere üretilmiş tekli veya kompoze gübreler "Patlamaya Dayanım Testi"ne göre denendiğinde, her bir ateşleme işleminde en az bir kurşun silindirin sıkışması % 5'i geçmemelidir.

Ölçüm ve emniyet kontrolleri

Madde 28 - Üretici yüksek oranda azot içeren tekli amonyum nitrat gübrelerinin, Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği EK 3 metot 7'ye uygunluğunu sağlamakla mükelleftir.

Bu bölümde belirtilen yüksek azot içeren tekli amonyum nitrat gübrelerinin resmi kontrolleri için yapılacak olan kontrol, analiz ve testler, 25/04/2002 tarihli ve 24736 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği EK 3 Metot 7'de tarif edilen yöntemlere uygun olarak yapılacaktır.

Üretici, piyasaya arz edilen ve yüksek oranda azot ihtiva eden "EC Fertilizer" ibareli amonyum nitrat gübrelerinin izlenebilirliğini temin etmek amacıyla gübrenin ve ana elementlerinin üretildiği tesislerin isim, adres ve işletmecisinin belirttiği kayıtları tutmak zorundadır. Bu kayıtlar, gübrenin piyasaya arz edildiği sürece ve üreticinin arzı durdurmasını takip eden iki sene boyunca, Avrupa Topluluğu üyesi ülkeler ile Avrupa Topluluğu'nun ilgili mevzuatını, kendi ülke mevzuatı haline getirmiş aday ülkeler veya Ülkemizce yapılacak bir denetime açık olacaktır.

Patlamaya dayanım testi

Madde 29 - Bu Yönetmeliğin 28 inci madde hükümleri saklı kalmak kaydıyla, üretici, "EC Fertilizer" ibareli ve yüksek oranda azot ihtiva eden amonyum nitrat gübrelerini piyasaya arz etmeden evvel Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği EK 3 Metot 7 de tarif edilen patlamaya dayanım testlerini yaptırmakla mükelleftir. Bu test, 32 nci maddenin birinci fıkrası veya 1 inci geçici maddenin birinci fıkrasında belirtilmiş onaylı laboratuvarların biri tarafından gerçekleştirilecektir. Üreticiler test sonuçlarını gübreyi piyasaya sunmadan en az 5 gün önce, ithalatta ise gübrenin ülke sınırlarına ulaşmasından en az 5 gün önce, yetkili makamlara sunacaklardır. Bu andan itibaren üretici, piyasaya arz ettiği bu gübrelerin piyasada bulunduğu sürece yukarıda belirtilen patlamaya dayanım testlerini geçebileceğini garanti etmek zorundadır.

Ambalajlama

Madde 30 - Yüksek oranda azot içeren amonyum nitrat gübreleri son kullanıcıya sadece ambalajlı olarak sunulabilecektir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Gübrelerin Uygunluk Değerlendirmesi

Denetim

Madde 31 - Yetkili kuruluş, piyasaya arz edilen "EC Fertilizer" ibareli gübrelerin bu Yönetmeliğe uygunluğunu teste tabi tutabilir.

Yetkili kuruluş, denetimlerde testlerin yapılabilmesi için gerekli ücreti, test maliyetlerini aşmamak şartıyla üreticiden talep edebilir. Ancak, ilk testin 32 inci maddede belirtilen şartlara haiz bir laboratuvar tarafından yapılmış olmasının belgelenmesi halinde, üreticileri testleri yinlemek veya tekrar test ücretleri ödemek zorunda bırakamaz.

Bu Yönetmeliğin EK I inde yer alan gübre tiplerinin resmi denetimleri Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği EK 2 sinde de yer alan numune alma metotları ile EK 3 ünde de yer alan analiz metotları uygulanarak yapılacaktır.

Beyan edilen bitki besin maddesi muhtevasının ve/veya bu besin maddeleri formlarının ve çözünürlüklerinin bu Yönetmelikte verilen gübre tipleri ile uygunluğu, bu Yönetmeliğin EK II sinde belirtilen toleranslar dikkate alınarak, sadece Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği EK 2 sinde yer alan numune alma metotları ile EK 3 ünde yer alan analiz metotları uygulanarak değerlendirilebilir.

Numune alma ve analiz yöntemlerinde teknik ilerlemelere adaptasyon sağlamak amacıyla, 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen usul ve esaslar izlenir. Bu işlemlerde mümkünse Avrupa Standartları kullanılır. Aynı usul, bu madde ve bu Yönetmeliğin 10, 28 ve 29 uncu maddelerinde belirtilen kontrol önlemlerini tespit etmek için ihtiyaç duyulan kuralların kabulü için de uygulanır. Bu kurallar, testlerin tekrar edilme sıklığını ve piyasaya arz edilen gübrenin test edilen gübre ile aynı olmasını sağlamak için tasarlanan önlemleri gösterir.

Laboratuvarlar

Madde 32 - Yetkili kuruluş AT gübrelerinin bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğunu kontrol etmek için gerekli hizmetleri sağlayacak alt yapıya sahip onaylı laboratuvarların listesini Müsteşarlık aracılığı ile Komisyon'a bildirir. Bu laboratuvarlar, bu Yönetmelik EK III bölüm B de bahsedilen standartları karşılamak zorundadır. Bu bildirim 11 Haziran 2004'e kadar yapılır ve daha sonra da yapılan her bir değişiklik Komisyon'a bildirilir.

Komisyon, akredite laboratuvarların listesini Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi'nde yayımlar. Yayımlı müteakiben söz konusu liste T.C. Resmi Gazetesinde yayımlanır.

Yetkili kuruluş Avrupa Topluluğu içinde veya Avrupa Topluluğu'nun ilgili mevzuatını kendi ülke mevzuatı olarak kabul etmiş bir ülkede veya Ülkemizde onaylı laboratuvarlardan birinin, bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen standartları karşılamadığı konusunda haklı bir görüşü olması durumunda, konuyu Müsteşarlık aracılığıyla 34 üncü maddede belirtilen Komiteye getirir. Komite söz konusu laboratuvarın gerekli standartları karşılamadığı yönünde karar verirse, Komisyon bu laboratuvarı bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen listeden çıkarır.

Komisyon, bilginin kendisine ulaşmasını takip eden 90 gün içinde, 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen usul ve esaslara uygun olarak konu hakkında bir karar verir.

Komisyon, değiştirilmiş listeyi Avrupa Topluluğu Resmi Gazetesi'nde yayımlar. Listenin yayımını müteakiben söz konusu liste T.C. Resmi Gazetesinde yayımlanır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Eklerin Adaptasyonu

Yeni AT gübreleri

Madde 33 - Yeni tip bir gübrenin bu Yönetmeliğin EK I ine eklenmesi, 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen prosedüre uygun olarak yapılır.

Bir üretici veya temsilcisi, EK I kapsamına alınmak üzere yeni bir tip gübre teklifini, bu Yönetmeliğin EK III bölüm A da belirtilen teknik dokümanları dikkate alarak hazırlanan teknik bir dosya ile yapar.

Eklerin teknik ilerlemelere göre adaptasyonuna ait düzenlemeler 34 üncü maddenin ikinci fıkrasında belirtilen prosedüre göre yapılır.

Komite prosedürü

Madde 34 - Komisyon, bir komiteden yardım alır.
Komisyon belirli bir prosedür dahilinde çalışır.
Komisyon kararlarını en fazla 3 ay içerisinde alır.
Komite iç tüzüğünü kabul eder.

DOKUZUNCU BÖLÜM **Son Hükümler**

Cezai müeyyideler

Madde 35 - Yetkili kuruluş, bu Yönetmelik hükümlerinin ihlali durumunda uygulanacak cezalara dair kuralları tespit eder ve bunların uygulanmasını temin etmek için her türlü önlemi alır. Bu Yönetmelik şartlarına uygunsuzluğun tespiti halinde Kimyevi Gübre Denetim Yönetmeliği ve bu Yönetmeliğe dayalı olarak çıkarılan Genelge hükümleri geçerlidir. Söz konusu yönetmelik ve genelgelerde yer almayan hükümler için genel hükümler geçerlidir.

Ulusal hükümler

Madde 36 - Bu Yönetmeliğin 8 inci maddesinin birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci fıkraları, 31 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ve 36 ncı maddesine istinaden kabul edilen ulusal hükümler 11 Haziran 2005 tarihine kadar, bu tarihten sonra yapılan değişiklikler de gecikmeden, Müsteşarlık aracılığıyla Komisyon'a bildirilir.

Yürürlükte kaldırılan mevzuatlar

Madde 37 - 27/03/2002 tarihli ve 24708 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Tarımda Kullanılan Kimyevi Gübrelere Dair Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 - Yetkili kuruluş, 32 nci maddenin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak koşulu ile, 11 Aralık 2007 tarihine kadar sürecek geçici bir dönem için, AT gübrelerinin bu Yönetmelik hükümlerine uygunluğunu kontrol etmek için gerekli hizmetleri verebilecek altyapıya sahip laboratuvarları yetkilendirmekte ulusal hükümleri uygulamaya devam edebilir.

Yetkili Kuruluş yetkilendirme süreçleri hakkında ayrıntılı bilgileri ihtiva edecek şekilde bu laboratuvarların listesini Müsteşarlık aracılığıyla Komisyon'a bildirir. Bu bildirim 11 Haziran 2004'e kadar yapılacak ve daha sonra da yapılan her değişiklik ayrıca bildirilecektir.

Geçici Madde 2 - Bu Yönetmeliğin 37 nci madde hükümleri saklı kalmakla birlikte, eski direktiflere göre yapılan AB gübrelerinin işaretlemeleri, ambalajları, etiketleri ve beraberindeki belgeleri, 11 Haziran 2005 tarihine kadar kullanılmaya devam edilebilir.

Yürürlük

Madde 38 - Bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesi ile 28 inci maddesinin üçüncü fıkrası 11 Haziran 2005 tarihinde, diğer hükümleri 15 Nisan 2004 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 39 - Bu Yönetmelik hükümlerini Tarım ve Köyşleri Bakanı yürütür.

[Ekleri için tıklayınız.](#)